

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Individuální vzdělávací plán jako autentický dokument

Individual education plan as an authentic document

Dominika Kunderátová

Vedoucí práce: PaedDr. Jaroslava Zemková, PhD

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika

Praha 2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Individuální vzdělávací plán jako autentický dokument vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 7. 12. 2017

Děkuji PaedDr. Jaroslavě Zemkové, PhD, za vedení práce, PaedDr. Blance Bartošové za pomoc a konzultaci při tvorbě IVP, rodičům Christianky, kteří ochotně spolupracovali při tvorbě IVP a Mgr. Daně Novákové za podporu a kontrolu práce.

Obsah

Úvod.....	7
1 Teoretická část.....	9
1.1 Terminologie.....	9
1.2 Individuální vzdělávací plán v historii.....	10
1.3 Legislativa - Školský zákon.....	11
1.3.1 Zákon č. 561/2004 Sb. Školský zákon.....	11
1.3.2 Vyhláška č. 27/2016 Sb., platná od 1. 9. 2016.....	12
1.3.3 Souhrn legislativy a novel.....	15
1.4 Obsah individuálního vzdělávacího plánu.....	16
1.4.1 Průvodní informace o dítěti.....	16
1.4.2 Pedagogická diagnostika.....	16
1.4.3 Cíle.....	17
1.4.4 Metody a formy práce.....	18
1.4.5 Časová dotace.....	18
1.4.6 Pomůcky.....	18
1.4.7 Evaluace.....	18
1.5 Integrace.....	19
1.6 Inkluze.....	19
1.7 Downův syndrom.....	19
2 Praktická část.....	20
2.1 Kazuistika o Christianě.....	20
2.1.1 Rodinná anamnéza.....	20
2.1.2 Osobní anamnéza.....	20
2.2 Individuální vzdělávací plány.....	21

2.3	Individuální vzdělávací plán pro školní rok 2014/2015.....	21
2.3.1	Zhodnocení plánu roku 2014/2015	28
2.3.2	Zhodnocení plánu roku 2015/2016	29
2.4	Individuální vzdělávací plán pro školní rok 2016/2017 – vypracované samostatně.....	30
2.4.1	Zhodnocení plánu roku 2016/2017	36
2.5	Komunikační deník	37
3	Závěr.....	39
4	Seznam použitých informačních zdrojů	40
	Bibliografie	40
	Jiné práce.....	41
	Zákony.....	41
	Internetové odkazy	42
5	Přílohy	Chyba! Záložka není definována.

Úvod

Od roku 2014 jsem pracovala v mateřské škole jako učitelka, ale také jako asistentka pedagoga. V naší třídě byla holčička s Downovým syndromem, kterou jsem měla v péči od jejího nástupu, a proto jsem byla pověřena psát pro ni individuální vzdělávací plán (příloha č. 5).

Cílem mé bakalářské práce je představit čtenáři problematiku psaní individuálního vzdělávacího plánu. Po přečtení mé práce by měl být čtenář, ač úplný laik, schopen napsat individuální plán. Z počátku práce jsem uvedla teoretické informace jako podklad pro tvorbu individuálního vzdělávacího plánu včetně aktuální novely a změn v této oblasti. Účel této legislativy se projeví v závěru mé práce.

V teoretické části se zaměřuji právě na již zmiňované novely a vyhlášky. V první řadě ale také na historii individuálních vzdělávacích plánů, obecné informace, co to individuální plán je a jak ho pro dítě připravit.

Dalším cílem bylo vytvořit individuální vzdělávací plán pro konkrétní dítě v předškolním věku. Plnění toho cíle je k dispozici v části praktické. Individuální vzdělávací plán (IVP) byly vytvořené v mateřské škole, kam Christianka docházela celé 3 roky v období od roku 2014 do roku 2017. Zde a v tomto období jsem působila jako asistentka pedagoga a IVP pro Christianku jsem zpracovávala já.

Protože jsem individuální vzdělávací plán nikdy dříve nepřipravovala, konzultovala jsem vše se speciální pedagožkou, která má Christianku v péči. V mé praktické části jsem se tudíž rozhodla, že zhodnotím všechny individuální plány od roku nástupu holčičky do mateřské školy až do letošního roku. Následující roky jsem individuální plán psala již sama. Vzhledem k tomu, že jsem s holčičkou trávila veškerý čas ve školce od jejího nástupu do mateřské školy, ale také ji hlídám v jejím osobním životě a mám možnost nahlédnout do prostředí, ve kterém vyrůstá, můžu dostatečně zhodnotit její pokroky a jestli mnou zvolené cíle byly vhodné a dosažitelné.

Jako cíl mé práce asistenta pedagoga bylo připravit holčičku na běžnou základní školu. I tomuto tématu se v práci budu věnovat. Odpověď na tento cíl naleznete v závěru práce.

V práci jsem použila různé metody, např. pozorování, konzultace, rozhovory s učiteli a s rodinou a psycholožkou. Také jsem studovala různé dokumenty, literaturu. V práci jsou použity i bibliografické citace dokumentů.

1 Teoretická část

1.1 Terminologie

Individuální vzdělávací plán (IVP) patří mezi podpůrná opatření. Nárok na IVP mají děti, které jsou zařazeny do druhého (nebo vyššího) stupně podpory, a které mají upravený obsah vzdělávání. IVP mimo jiné také definuje další druhy opatření jako např. kompenzační pomůcky, podpůrnou pomůcku, asistenta, V mateřských školách musí mít škola informovaný souhlas od rodičů k realizaci plánu. Je také nutné, aby se při tvorbě plánu vycházelo z pedagogické a psychologické diagnostiky. Na těchto základech se stanovují cíle. Měli bychom vše dobře a podrobně formulovat, abychom si udělali jasnou představu o tom, co s dítětem dělat, a kam hlavně práci s ním směřovat. To slouží k následnému hodnocení, jak dalece jsme námi stanovené cíle naplnili.

IVP je definováno v odborné literatuře mnoha definicemi a míněními. Spousta autorů ale také uvádí, že definice nejsou zas tak úplně pravdivé. Nejsrozumitelnější a pro mě nejpřesnější definici obsahuje Slovník speciální pedagogiky

„Individuální vzdělávací plán se stanoví za podmínek stanovených školským zákonem dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami a je součástí dokumentace žáka. Vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů speciálně pedagogického (případně i lékařského) vyšetření a souhlasu zákonného zástupce žáka.“ (Kaprálek, Bělecký, 2011, s 21)

Za vytvoření IVP odpovídá ředitel školy. Samotný IVP většinou zpracovává třídní učitel spolu s rodiči, popřípadě dalšími odborníky či institucemi (pracovníci speciálně pedagogického centra (SPC) či pedagogicko-psychologická poradna (PPP), středisko výchovné péče, výchovný poradce, školní speciální pedagog, školní psycholog). Důležitá informace k plánu je také to, že je podkladem pro ředitele k navýšení finančních prostředků pro dítě či žáka. Mluvíme také o závazném dokumentu pro zajištění individuálních potřeb ke vzdělání a výchově dítěte. Kopie tohoto dokumentu se často zasílá danému poradenskému zařízení. IVP je vypracován na základě doporučení a žádosti zákonných zástupců, nejpozději do jednoho měsíce. Upravován může být v průběhu celého školního roku. Záleží na potřebě. Co se týče se srozuměním s IVP,

podepisuje ho ředitel školy, třídní učitel, pracovník poradenského zařízení (kam dítě dochází) a zákonný zástupce dítěte.

Pomocí IVP si lze naplánovat individuální práci s dítětem, lze si také vyhradit skupinové činnosti, které vedou k naplnění cílů dítěte. Plán je vhodné vytvořit na určité časové období. První plán se píše po skončení časového období adaptace, což je 1 měsíc po nástupu do školy. U každého dítěte se ale adaptační proces liší, tudíž je 1 měsíc pouze orientační.

1.2 Individuální vzdělávací plán v historii

U nás se poprvé o IVP zabývá vyhláška č. 73 ze dne 9. února 2005, o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Tato vyhláška informuje a říká, že plán vychází ze školního vzdělávacího programu dané školy, dále pak ze závěrů speciálně pedagogického vyšetření nebo také z vyšetření psychologického od školního poradce. IVP se také může vytvořit na základě vyšetření praktického nebo odborného lékaře a vyjádření zákonného zástupce.

Když ovšem nahlédneme do terminologie daného jevu individualizace, dostaneme se do roku 1984 a to konkrétně do § 42 odst. 2 zákona č. 29/1984. V tomto zákoně se už můžeme setkat s termínem Individuální studijní plán. V roce 1992 pak s pojmem individuální výukový plán, který zajišťoval péči o děti se specifickými poruchami učení v základních školách. Tento pojem byl vydán a platný v listině Metodické pokyny Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT ČR). Termín výukový plán se používal do vyhlášky z roku 2005.

Individuální plán se také objevil jako učební dokument schválený MŠMT ČR, a to konkrétně ve Vzdělávacím programu pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy. Ten byl uveden v platnost 1. září 1997. Dále se pak individuálním plánem zabývala Směrnice MŠMT ČR k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení ze dne 24. září 2002.

1.3 Legislativa - Školský zákon

1.3.1 Zákon č. 561/2004 Sb. Školský zákon

Zákon z roku 2004 nám říká, že zákonný zástupce dítěte, pro které je předškolní vzdělávání povinné, může sám zvolit, že dítě bude individuálně vzděláváno. Musí to ovšem mít vhodně odůvodněné. Povinností zákonného zástupce je také oznámit toto rozhodnutí nejpozději 3 měsíce před začátkem školního roku. V tomto paragrafu se můžeme také dočíst, co všechno musí obsahovat oznámení o individuálním vzdělávání.

Ředitel mateřské školy pak doporučí oblasti, ve kterých má být dítě vzděláváno. Oblasti vyplývají z rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Mateřská škola pak dítě ověří v úrovni osvojování v jednotlivých oblastech. Může také doporučit zákonnému zástupci následující postup vzdělávání. Ředitel školy také stanoví způsob a termíny ověření (včetně náhradních termínů). Ověření se provádí od 3. do 4. měsíce od nástupu do školy (od začátku školního roku). Zákonný zástupce je povinen zajistit, aby dítě bylo v termínu ve škole. Pokud tak neučiní ani v náhradním termínu, ředitel školy ukončí individuální vzdělávání.

Když ředitel školy individuální vzdělávání ukončí, nelze dítě opětovně podle IVP vzdělávat. Důležitá informace je také ta, že ukončení nemá žádný odkladný termín.

Výdaje, které má škola kvůli individuálnímu vzdělávání, hradí zákonný zástupce. Samozřejmě je tu i výjimka, a to ve smyslu kompenzačních pomůcek. Ty se hradí z výdajů na činnost mateřské školy, kam bylo dítě přijato k předškolnímu vzdělávání.

Co se týče oznámení zákonného zástupce o individuálním vzdělávání dítěte, tak toto oznámení musí obsahovat:

- Jméno (popřípadě jména) a příjmení
- Rodné číslo
- Místo trvalého pobytu dítěte
- Uvedení období, kdy má být dítě individuálně vzděláváno
- Důvody pro individuální vzdělávání

Toto se lze dočíst v druhé části tohoto zákona o předškolním vzdělávání dítěte. Konkrétně v §34.

Nesmíme opomenout také na §16, kde je popis dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami a kdo tyto potřeby zajišťuje.

- 1) Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami „*je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.*“
- 2) Zdravotní postižení se myslí mentální, tělesné, zrakové, sluchové, vady řeči, kombinované postižení, autismus, vývojové poruchy učení nebo chování
- 3) Zdravotní znevýhodnění je pak zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc, lehčí zdravotní poruchy, které vedou k poruchám učení a chování, a které zároveň vyžadují zohlednění při vzdělávání
- 4) Sociální znevýhodnění se charakterizuje v několika bodech
 - a) *Rodinné prostředí s nízkým sociálně-kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy*
 - b) *Nañízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova*
 - c) *Postavení azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany a účastníka řízení o udělení mezinárodní ochrany na území ČR podle zvláštního právního předpisu*
- 5) Speciální vzdělávací potřeby dětí, které zajišťuje školské poradenské zařízení

1.3.2 Vyhláška č. 27/2016 Sb., platná od 1. 9. 2016

Tato novela charakterizuje dítě se speciálními vzdělávacími potřebami. Je to takové dítě, které k naplnění svých možností a práv potřebuje poskytnout podpůrná opatření.

Nyní se nabízí otázka, co to podpůrná opatření jsou. Jsou to důležité a nezbytné úpravy jednak ve vzdělávání, ale také ve školských službách, které odpovídají zdravotnímu stavu dítěte (žák, student) a jeho životním podmínkám. Tyto opatření jsou bezplatná. Na bezplatnost mají tyto děti právo. Mezi podpůrná opatření patří:

- Poradenská pomoc školy a školského poradenského zařízení

- Úprava organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky
- Úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání
- Použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů
- Úprava očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy
- Vzdělávání podle IVP – obsahuje mimo jiné také údaje o pedagogických pracovnících, kteří se podílejí na vzdělávání konkrétního dítěte, jsou zde uvedeny také úpravy vzdělávání, vzdělávací plán musí podepsat zákonný zástupce (je-li dítě nezletilé)
- Využití asistenta pedagoga – poskytuje podporu jinému pedagogovi při vzdělávání dítěte se speciálními potřebami, pracuje podle potřeby buď se všemi žáky nebo s konkrétním dítětem
- Využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů
- Poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených

Tyto podpůrná opatření se, podle této novely, člení do 5 stupňů. Řadíme je podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti. Opatření můžeme kombinovat. Opatření vyššího stupně můžeme použít tehdy, kdy školské poradenské zařízení usoudí, že vzhledem k vzdělávacím potřebám dítěte podpůrná opatření nižšího stupně jsou nedostačující a nenaplňovala by vzdělávací možnosti a práva dítěte. Stupeň začlenění stanoví prováděcí právní předpisy.

Podpůrná opatření zařazená do prvního stupně může využívat škola i bez doporučení poradenského zařízení. 2. až 5. stupeň už doporučení mít musí. Škola pak toto

opatření může přijmout s informovaným souhlasem zákonného zástupce, hovoříme-li o nezletilém dítěti. Naopak opatření zaniká po projednání se zákonným zástupcem, jestliže dítě už opatření nevyžaduje a není již nezbytné.

Opatření pro dítě, které nemůže řeč vnímat sluchem, se musí volit tak, aby bylo zajištěno vzdělávání v komunikačním systému neslyšících a hluchoslepých osob, jak tomu říká zákon. Potřebuje-li žák vzdělávání v českém znakovém jazyce, tak je mu souběžně poskytnuto vzdělávání i v psaném českém jazyce. Jestliže dítě potřebuje tlumočníka českého znakového jazyka, pak tento tlumočnick musí mít znakový jazyk na úrovni rodilého mluvčího.

Dítěti, které potřebuje alternativní nebo augmentativní komunikaci, je zajištěno vzdělávání v tomto komunikačním systému.

Oproti školskému zákonu z roku 2004 je zde dítě se speciálními vzdělávacími potřebami definováno mnohem podrobněji z hlediska i podpůrných opatření.

„Pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem lze zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny. Zařadit do takové třídy, studijní skupiny nebo oddělení nebo přijmout do takové školy lze pouze dítě, žáka nebo studenta uvedené ve větě první, shledá-li školské poradenské zařízení, že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb dítěte, žáka nebo studenta nebo k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření by samotná podpůrná opatření podle odstavce 2 nepostačovala k naplňování jeho vzdělávacích možností a k uplatnění jeho práva na vzdělávání. Podmínkou pro zařazení je písemná žádost zletilého žáka nebo studenta nebo zákonného zástupce dítěte nebo žáka, doporučení školského poradenského zařízení a soulad tohoto postupu se zájmem dítěte, žáka nebo studenta.“ (Školský zákon 561/2004 Sb.)

Další změna v této novele je v §34 a to konkrétně v bodě 6, kde se odkazuje na již zmíněný §16. V odstavci 6 se píše, že o přijetí dítěte uvedeném v §16 rozhodně ředitel mateřské školy na základě vyjádření školského poradenského zařízení nebo lékaře.

1.3.3 Souhrn legislativy a novel

V legislativě školského zákona jsem se zaměřila na předškolní vzdělávání a vzdělávání dětí, které potřebují speciální vzdělávací potřeby. Respektive také na to, co je potřeba vědět, když takové dítě chceme dát do běžné základní školy. V předškolním vzdělávání, což je druhá část školského zákona, se mezi rokem 2004 a 2016 změnila následovně. Novela školského zákona (2016) úplně vypustila individuální vzdělávání dětí v předškolní docházce. Tyto děti zařadila do odstavce 16, kde se podle stupně podpůrného opatření bude dítě vzdělávat. Podpůrné opatření je v zákoně z roku 2016 úplně nový pojem.

„Podpůrná opatření je soubor praktických opatření, prostředků, metod, forem, pomůcek a postupů poskytovaných pedagogickými pracovníky dětem, žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami, kterým byl školským poradenským zařízením přiznán určitý stupeň opatření podpůrných nebo jim škola poskytuje podpůrná opatření v 1. stupni.“ (Valenta, 2015, s. 118)

Stupeň 1

Tyto opatření jsou kompenzací pouze mírných obtíží při vzdělávání. Jedná se například o pomalé tempo, horší čtení, psaní, počítání apod. Škola tyto opatření poskytuje bez doporučení školského poradenského zařízení. Financování je zde pouze na škole.

Stupeň 2

Druhý stupeň je ovlivněn nejvíce zdravotním stavem dítěte, opožděným vývojem, odlišnou kulturou nebo životními podmínkami. Můžeme sem zařadit také děti se specifickými poruchami učení a chování, mírně sluchovými, zrakovými nebo řečovými vadami, i děti s poruchou autistického spektra. U tohoto stupně se upravuje obsah vzdělávání, používají se speciální učebnice a učební pomůcky, také se pracuje s kompenzačními pomůckami a využívá se pedagogická intervence.

Stupeň 3

Další stupeň opatření stanovuje školské poradenské zařízení na základě diagnostiky žáka. Patří sem vše, co do 2. stupně ovšem v těžší formě. Můžeme sem zařadit i lehké mentální postižení, neznalost jazyka, sluchová, řečová a tělesná postižení. Tyto

opatření jsou poskytnuta na základě doporučení a vyžadují konzultanta. Opatření jsou zde stejná jako u 2. stupně.

Stupeň 4

Tento stupeň je, jako předchozí dva, podmíněn školským poradenským zařízením na základě diagnostiky, popřípadě se vyhodnocuje účinnost nižších stupňů opatření. Speciální potřeby pro žáka ve 4. stupni vyžadují zásadní úpravy v metodikách a v organizaci vzdělávání. Opatření jsou zde opět speciální učebnice a pomůcky, kompenzační pomůcky. Mezi nové opatření patří úprava prostředí a pracovního místa, asistent pedagoga, tlumočnický znakového jazyka a přepisovatel pro neslyšící, školní psycholog a speciální pedagog. Škola musí také zajistit komunikační systém pro neslyšící a prostředky alternativní a augmentativní komunikace.

Stupeň 5

Tento stupeň vyžaduje nejvyšší přizpůsobení organizace vzdělávání a také kompenzace zdravotního postižení. Tento stupeň je přiřazován žákům s nejtěžším zdravotním postižením. Většinou se jedná o souběžnost s dalšími vadami. Opatření jsou zde stejná jako u 4. stupně, ovšem s vědomím, že práce bude náročnější.

(Vyhláška č. 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných)

1.4 Obsah individuálního vzdělávacího plánu

1.4.1 Průvodní informace o dítěti

V první řadě by měl obsahovat audit, což jsou průvodní informace o dítěti. Součástí auditu jsou i odborná vyšetření dítěte

1.4.2 Pedagogická diagnostika

Další bod IVP by měla být pedagogická diagnostika. Tato diagnostika se zaměřuje podrobně na to, co dítě doopravdy ovládá a naopak. Bez tohoto by bylo stanovování cílů pouze povrchní a tím by byl celý smysl IVP k ničemu. Diagnostika se také zabývá zájmy dítěte, motivací, sociální podmínky atd. Nástroje ke zjišťování informací jsou stejné jako školní hodnocení. Rozdíl spočívá v tom, že pedagogická diagnostika nemá zpětnou vazbu

pro dítě, ale jen pro učitele. O tom, že je dítě podrobena diagnostice nemusí ani ono samo vědět.

1.4.3 Cíle

Důležité je si také stanovit cíle, kterých chceme s dítětem dosáhnout do určité doby. Zde hovoříme o obecných cílech, což se v mnoha publikacích nazývá jako ideální stav, kam se škola přibližuje. To závisí na pedagogu, individuálních schopnostech dítěte, ale také na kolektivu, ve kterém dítě působí. Obecné cíle stanovují právní předpisy a rámcový vzdělávací program (RVP). Tyto cíle musejí odpovídat tomuto stupni vzdělávání a nemůžeme je měnit. Lze ve výjimečných případech radikálně cíle změnit, tím ale změníme i RVP. Toto chápeme jako jakési nahrazení. To samozřejmě nebrání integraci dítěte. Dítě může plnit odlišné cíle než ostatní děti.

Mluvíme-li o obsahových cílech, myslíme tím v podstatě očekávané výstupy. Tato část je pro IVP nejpodstatnější. Při psaní individuálního plánu se zaměřujeme na poznávací cíle, jinak také řečeno kognitivní. Dále pak na postojové cíle, praktické cíle a specifické cíle.

Poznávací cíle jsou většinou brány jako hlavní. Popisují poznávací kompetence žáků. Dítě si vytváří určitý obraz o prostředí kolem něj, učí se pozorovat, srovnávat, rozlišovat a třídit nabyté vědomosti a informace.

Postojové neboli také hodnotové cíle, se vztahují k myšlení, k prožívání a k emocím. Dítě si srovnává vztahy mezi dětmi, k domovu, k rodičům, k učitelce, ... Do těchto cílů lze také zařadit práci ve skupině, respekt ke druhém a spolupráci. Tyto cíle nelze během roku měnit, protože by změny mohly být velmi negativní.

Hovoříme-li o praktických cílech, můžeme je také nazývat jako cíle, zaměřující se na praktickou činnost. Jedná se o soudružnost smyslů a pohybů. Do těchto činností můžeme zařadit např. kresbu nebo pantomimu. Těmito činnostmi dítě umí vyjádřit svou náladu nebo pocity. Lze také sem zařadit i to, že dítě se dovede bezpečně pohybovat v prostoru, které zná (např. domov, školka, ...)

Poslední část obsahových cílů tvoří cíle specifické. Tyto cíle jsou důležité hlavně při vzdělávání na základní škole, kde má daný předmět svůj specifický cíl spjatý

s obsahem. Když bychom specifické cíle přesunuli do mateřské školy, jedná se o např. rozeznávání písniček, používání nůžek, vyteskávání slabik apod. záleží na dané oblasti.

1.4.4 Metody a formy práce

Nesmíme opomíjet také metody a formy práce. Když se zaměříme na žáky se specifickými potřebami, obecně můžeme říci, že je pro ně nejdůležitější forma názornost. Je všeobecně známo, že většina dětí si zapamatuje více názornou ukázkou než teorií. U těchto dětí je to ale zvlášť potřebné. Vidí-li v tom dítě praktické uplatnění, tím spíše si danou věc zapamatuje. V průběhu běžného dne je i dobré na činnost upozornit. Dítě si to pak tudíž zafixuje jako to praktické. Vhodné je si také najít metodu, která dítě baví. Jakmile metoda začíná být kontraproduktivní, je vhodné ji co nejrychleji nahradit a třeba časem se k ní na okraj vrátit. Metody a formy práce se plánují k vytyčeným cílům.

1.4.5 Časová dotace

Dalším důležitým bodem je rozvržení učiva a zároveň časová dotace. Je vhodné se zaměřit na obtížnost cílů a zvládnutí. Pro mateřské školy ovšem časová dotace není podstatnou částí IVP.

1.4.6 Pomůcky

V neposlední řadě hrají důležitou roli také pomůcky. Dobře zvolené pomůcky mohou být u dětí s mentálním postižením mnohem přínosnější než mluvené slovo a gesta. Důležité je používat reálných věcí, které lze „osahat“

1.4.7 Evaluace

Na závěr nesmí chybět evaluace, jinak řečeno zhodnocení. „*Smyslem evaluace je především poskytnutí zpětné vazby, posouzení účelnosti zvoleného postupu, vyhodnocení výsledků vzdělávání integrovaného žáka, a dále pak získání informací pro plánování dalšího postupu*“ (Kaprálek, Bělecký, 2011, s.51) Evaluace v podstatě uzavírá celou tvorbu IVP. Slouží k vyhodnocení auditu na následující rok. Důležité je si v tomto kroku zvolit vhodná kritéria, které následně zhodnotíme. Nelze přesně kritéria určit, vzhledem k individualitě každého dítěte či žáka. Mezi kritéria může být např. plnění cílů, začlenění do kolektivu, spokojenost rodičů, spokojenost dítěte, ... I když vypadá, že zhodnocení je jednoduché, nesmíme opomenout rodiče, kteří mají mnohdy rozdílná očekávání. Nejedná se ovšem pouze o rodiče. Proto musíme být obezřetní a dávat si pozor na to, co do

hodnocení uvedeme. Hodnocení provádí ve většině případech škola sama. Výjimkou ovšem není spolupráce s rodiči, což je ovšem mnohdy komplikované. Nešvar rodičů je především to, že mají pocit, že všechno musí dítě naučit ve škole. Bez domácí péče a spolupráce toto ovšem nelze. Nemluvíme tu ale ovšem pouze o rodičích dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

1.5 Integrace

Jeden odstavec práce jsem se rozhodla věnovat integraci. Samotný pojem pochází z latiny. Doslovně se hovoří o „znovuvytvoření celku“. Dnes je tento pojem z pedagogického hlediska velmi populární. Ve školce máme integrovanou holčičku, a právě pro ni píšu individuální plány. U ní hovoříme hlavně o sociální integraci, což znamená začlenit ji co nejlépe a s minimálními odlišnostmi do kolektivu ostatních dětí.

1.6 Inkluze

Vzhledem k tomu, že na základní škole už inkluze bude i pro již zmiňovanou holčičku, považuji za nutné vysvětlit, co to je a jak se liší od integrace. Inkluze je forma vzdělávání, které začleňuje všechny děti do běžných základních škol. Při neúspěchu dítěte se hledají možnosti, jak dítěti pomoc k naplnění cíle.

Rozdíl je tedy v tom, že dítě, které je integrováno se musí více přizpůsobit škole, kdyžto v inkluzi se škola snaží více přizpůsobit vzdělávací prostředí žákovi.

1.7 Downův syndrom

Downův syndrom je nejčastější vrozená chromozomální anomálie. V případě tohoto syndromu přebývá 21. chromozom. Každá buňka tudíž obsahuje 3 21. chromozomy. Tento syndrom je tudíž někdy označován jako trizomie 21. Downův syndrom je náhodný, zvýšená pravděpodobnost výskytu se ale považuje věk. U matky nad 35 a u otce nad 50 let.

2 Praktická část

2.1 Kazuistika o Christianě

2.1.1 Rodinná anamnéza

Christianka je z úplné rodiny. Narodila se rodičům ve věku 40+. V rodině se projevíly běžné nemoci. Zkušenosti s Downových syndromem rodina nemá, tudíž zde nehovoříme o dědičném charakteru. Jde o chromozomální změnu, dle výpovědi matky (Informovaný souhlas přiložen v příloze č. 8)

2.1.2 Osobní anamnéza

Christianka je, teď už slečna, s Downovým syndromem, narozena roku 2010. Žije v rodině s maminkou a tatínkem. Bydlí v Praze. Po narození byla Christianka na doporučení lékařů převzata do péče kojeneckého ústavu, po roce opět předána do péče rodičů. Christianka při nástupu do mateřské školy měla zjištěnou lehkou nedoslýchavost bez dopadu na porozumění řeči. Rehabilitována je pravidelně na neurologii, kardiologii, na očním a logopedii. Měla lehce opožděný vývoj, zvláště v motorické oblasti. Nyní je hrubá motorika zcela v normálu. Co se týče jemné motoriky, je třeba stále procvičovat.

Christianka chodila do soukromé mateřské školy, kde se po dobu 1 roku z adaptovala a bez problémů zapadla do kolektivu 10 dětí. Poté navštěvovala běžnou mateřskou školu, kde byla integrovaná. Počet dětí byl, vzhledem k handicapu Christianky, snížen z 28 na 26 dětí. Škola byla vedena podle školního vzdělávacího programu „Do kolečka, dokola, svět se s námi točí“. Christianka navštěvovala různé kroužky (balet, plavání ve slané vodě, tenis) a také logopedii. Některé navštěvuje stále. Mimo jiné, chodila ve školce na zájmové aktivity, jako je angličtina, říkanky a sboreček.

Co se týče řízené opakující se činnosti, tak Christianka pracovala skvěle. Po dětech převážně opakovala, nebyl problém s chováním, nenarušovala hodinu a bylo vidět, že ji to baví. Sama jsem ji měla na angličtinu. Kroužek byl v pondělí, kdy chodila vždy později, ale i tak při jezení svačiny nás poslouchala. Středy se kroužku zúčastnila. Většinou poslechla „povely“, kam má jít, kde si sednout. Vzhledem k tomu, že ji dělalo problém pojmenovat barvy česky, nic jsem ji aktivně neučila. Zaměřila jsem angličtinu u ní převážně na pasivní. Rodiče mi následně reprodukovali, že doma si slovíčka opakuje.

Mimo pasivní angličtinu bylo mým hlavním záměrem, aby Christianka uměla pracovat v kolektivu dětí, nepředbíhat, chovat se ohleduplně k ostatním, umět se zapojit, umět pracovat ve dvojici apod. Tudíž z hlediska sociálního zapojení.

Letos nastoupila Christianka do školy od září. Rodiče zvažovali, že zažádají o výjimku nechat ji ještě jeden rok v mateřské škole. Psycholožka tuto variantu nedoporučuje a přiklání se k nultému ročníku ve škole.

2.2 Individuální vzdělávací plány

Při tvorbě IVP, převážně k jeho plnění jsem používala podklady z australské společnosti Queensland Curriculum a Assessment Authority (QCAA). Na stránkách této společnosti se můžete podívat na šablony IVP, pro mě bylo přínosem vzdělávací videa, jak s dětmi pracovat, používají zde i zajímavé metody, které jsem využívala při plnění plánu.

2.3 Individuální vzdělávací plán pro školní rok 2014/2015

Příjmení a jméno dítěte: Hornek Christiana

Datum narození: 29. 4. 2010

Bydliště: Plaská 5, Praha 5

Třída: 1. třída – Pod Lipkami

IVP je vypracován na základě doporučení ke vzdělání dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami SPS při MŠ speciální, Štíbrova 1691, Praha 8, ze dne 7. 4. 2014

Platnost doporučení do 31. 8. 2015

IVP vychází ze školního vzdělávacího programu „Do kolečka dokola svět se s námi točí“ a závěrů speciálně pedagogického vyšetření.

Závěry speciálně pedagogického vyšetření

Christianka je holčička s Downovým syndromem. Její vývoj je harmonický, celkově mírně opožděný. Motorický vývoj byl od počátku pomalejší, samostatná chůze se objevila před druhým rokem věku. Přetrvává mírná neobratnost a snížená schopnost

koordinace. V sebeobsluze je Christianka poměrně samostatná. Je bez plen, o potřebu toalety si sama řekne. Jí lžící, potřebuje jen mírnou dopomoc. Pomoc potřebuje také při oblékání, velmi pěkně ale spolupracuje.

Christianka je velmi milá, ochotná a komunikativní holčička. Dobře rozumí mluvené řeči, u složitějších vyjádření je vhodné podpořit porozumění i vizuálním znázorněním. Samostatná řeč se u Christianky rozvíjí přibližně od dvou let. V současné době její slovní zásoba odpovídá úrovni zhruba dvouletého dítěte. Tvoří krátké věty, sdělení doplňuje i mimikou, gesty a znaky. Má zájem o kontakt s dospělými i s dětmi, přítomnost ve vrstevnickém kolektivu, možnost nápodoby ostatních a zapojování do společných her bude mít nepochybně velký význam pro její další rozvoj.

Forma vzdělávání: Individuální integrace, individuální vzdělávací plán

Potřeba dalšího pedagogického pracovníka: Zřízení funkce asistenta pedagoga na 20 hodin týdně.

Důvod: pomoc s adaptací na nové prostředí a kolektiv, pomoc v sebeobsluze, doprovod na vycházce (bezpečnost, zpomalení tempa, dřívější návrat). Odpoledne by se měla bez asistenta obejít

Asistent by měl pracovat se všemi dětmi, pod vedením učitelky, v žádném případě by neměl na sebe Christianku vázat. Nepracovat individuálně mimo kolektiv ostatních dětí. Největší přínos bude mít společná volná hra a řízená činnost s ostatními dětmi.

Předpokládané navýšení finančních prostředků: plat asistenta pedagoga

Vstupní pedagogická diagnostika

Christianka je zařazena pro rok 2014/2015 do 1. třídy mez 3 - 5leté děti. Adaptaci zvládá dobře. Při všech činnostech napodobuje ostatní děti. První dny nechtěla jít u stolečku s ostatními dětmi, ale i to po týdnu zvládla. Při volné hře do dětí někdy strká, ráda si hraje s kočárkem, dětským nádobíčkem. Působí spokojeně, někdy však reaguje negativně na běžné pokyny.

Od začátku se Christianku snažíme zapojit do všech společných činností s podporou asistentky. Asistentka si vede pro Christianku zážitkový deník, individuálně s ní pracuje a pomáhá ji při plnění daných úkolů.

Priority (cíle) pro školní rok 2014/2015

- Vést Christianku k samostatnosti při sebeobsluze
- Učit ji i kontaktovat děti přiměřeným způsobem, znát je jménem
- Hravou a veselou formou u ní podporovat vývoj řeči
- Návčik samostatné hry

Důležitá doporučení

- Využívat pro Christianku názorné pomůcky
- Využívat motivaci a odměnit hlavně formou pochvaly za každý splněný úkol
- Dávat jasné pokyny, mluvit v krátkých větách, chválit
- Důslednost při požadavcích na splnění úkolů
- Pomoc s orientací v organizaci dne a v prováděných činnostech, pomoc s ukončením jedné a začátek další činnosti
- Metoda malých kroků
- Respektování vyšší unavitelnosti, nezatěžovat Christianku požadavky na výkon, dávat jí pocit úspěchu
- Stanovení jasných hranic a trvat na jejich dodržování
- Věnovat hodně pozornosti motivaci,
- Pochopení instrukce, chvíle aktivity střídat s odpočinkem
- Osvojené dovednosti často opakovat

Oblast socializace

- Schopnost pracovat pod vedením paní učitelky
- Vést Christianku k pochopení a dodržování stanovených pravidel
- Naučit se poznávat děti ve třídě podle jmen
- Učit Christianku pozorovat a respektovat hru ostatních dětí, dělit se o hračky
- Učit ji kontaktovat děti přijatelným způsobem
- Podporovat hru paralelní, později ve hře iniciovat krátké kooperace
- Upevňovat vytvořené návyky společenského chování a vytvářet nové (pozdravit, rozloučit se, poprosit, poděkovat, počkat na ostatní s jídlem a účastnit se přání dobré chuti, při kašli a kýčání si dávat ruku před pusu atd.) – možno i gestem

Oblast sebeobsluhy a samostatnosti

- Dát Kristince dostatek příležitostí a času pro sebe obslužné činnosti, co nejvíce využívat možnost nápodobě, podporovat samostatnost

Hygiena

- Společné návštěvy toalety s ostatními dětmi
- Vést Christianku k samostatnosti při umývání a utírání rukou
- Učit ji říct nebo ukázat, že chce smrkat, trénovat samostatné smrkání

Stolování

- Trvat na sezení u stolu během jídla
- Upevňovat používání lžice a příboru, dbát na čistotnost při samostatném jídle
- Samostatnost při pití, učit ji i samostatnému nalévání pití do hrnku
- Dbát na přiměřenost množství jídla, vést k nepřejídání se, dodržovat pitný režim
- Učit ji jíst pouze z vlastního talíře, nebrat jídlo ostatním

Oblékání

- Co nejvíce Christianku motivovat k samostatnosti při svlékání a oblékání, za každý úspěch výrazně pochválit
- Nechat ji prostor pro oblékání do oblečení, se kterým zvládá manipulovat sama (kalhoty s gumou v pase, suché zipy apod.)

Oblast komunikace a řečové výchovy

- Používat jednoduché věty, pro určitou věc používat vždy stejné označení
- Vyprávění nad knihou, příběhem, obrázky
- Pro podporu porozumění i vlastního vyjádření využívat vizuální podporu pomocí předmětů či obrázků, názorných gest a znaků (systém znak do řeči)
- Pro udržení chuti mluvit je důležité pozvolna podporovat její výmluvní projev – podpora řeči hravou a veselou formou
- Využívat rytmizace říkanek, řečový projev doprovázet názornými ilustrativními gesty
- Rozvíjet slovní zásobu např. s obrázkovým slovníkem

- Podpora vokalizaci nápodobou zvuků zvířat a přírodních zvuků
- Kristinčin vlastní hlasový projev po ní správně zopakovat a posléze trochu rozvinout

Hrubá motorika (souvisí se samostatností a sebeobsluhou)

- Umožnit Kristince co nejpestřejší škálu přirozených pohybů v náročnějším terénu (přelézání, podlézání, lezení, plazení, válet se apod.)
- Co nejvíce podporovat rozvoj rovnováhy (ta je i předpokladem budoucích před matematických představ) – houpání, nestabilní rovina, stoj bez obory, stoj na jedné noze s oporou, poskoky vpřed i vzad apod.
- Postupně zužovat bázi chůze – chůze po prkně, přechod lavičky, později chůze po laně nebo čáře
- Koordinace pohybů a zraková kontrola při hrách s míčem a manipulaci s většími předměty
- Rozvoj vnímání tělesného schématu
- Využití schopnosti nápodoby
- Rozvoj rytmyzace
- Cvičit i pomalé pohyby, dovednost zastavit se, udržet se chvíli v klidu a pak opět pokračovat (např. s pomocí zvukových hraček)

Smyslová výchova

Zrak

- Dbát na nošení brýlí
- Procvičovat zaměření zraku, zrakovou orientaci a diferenciaci
- Třídění dle barev
- Třídění obrázků podle obsahu
- Hledání shodných a rozdílných prvků na obrázcích
- Zraková paměť – Kimovy hry
- Vkládání tvarů či obrázků do příslušných otvorů

Sluch

- Rytmyzace

- Poznávání zdrojů a směru zvuku
- Rozlišování různých zvukových kvalit (různé hudební nástroje, přírodní zvuky, hlasy zvířat, zvuky okolního světa apod.)
- Hra s vlastním hlasem

Čich a chuť

- Rozlišovat jednotlivé chuti (sladké – mňam, hořké – fuj, kyselé – brr apod.)
- Rozlišovat voní – páchne (nácvik nádechu nosem a výdechu ústy)

Hmat

- Seznamování se s různými materiály
- Rozvíjet hmatové vnímání celého těla diferencovanými doteky a masážemi (jemné a silné doteky, rychlé a pomalé apod.)
- Rozlišovat hrubé – hladké, teplé – studené, lehké – těžké apod.

Grafomotorika a jemná motorika

- Procvičování dlaní a prstů
- Cvičení různých úchopů – dlaňový, prstový, špetka, klíčový
- Čmárání prstem do krupice, do písku
- Prstové barvy
- Obtiskování
- Malba houbou
- Malba např. holící štětkou
- Práce se silnými štětci, křídami, silnými pastelkami
- Uvolňovací cviky ruky
- Volné čmárání, potom čáry vodorovné i svislé, kroužky a klubíčka
- Trhání papíru, mačkání
- Stříhání rovných linií
- Lepení
- Modelování – koule, placka, válec
- Manipulace s drobným materiálem

Rozvoj kognitivních schopností

- Příprava pomůcek, rozvržení práce, dokončení a úklid pomůcek
- Prodlužování doby záměrné pozornosti
- Procvičovat mechanické paměti
- Poznávání dětí ve třídě podle jmen
- Naše rodina
- Poznávání, ukazování a postupně pojmenování předmětů denní potřeby
- Zvířata a jejich mláďata, hlasy zvířat
- Poznávání a přiřazování barev
- Třídění dle kategorií (tvaru, barvy, velikosti, ...)
- Přiřazování obrázků k předmětům, obrázků k obrázkům (průprava na globální čtení)
- Logické myšlení ů- skládat obrázkové dvojice podle času (upadla, brečí; nalije čaj, pije), podle vztahu (pes, bouda; pes, kost)
- Předpočetní představy – orientace v prostoru, v ploše, rozumění předložkovým vazbám nad, pod, vedle, mezi, atd., protiklady hodně – málo, víc – méně

Způsob hodnocení

Práce Christianky bude pravidelně cca 1x za 2 měsíce zhodnocena, rodiče budou informováni. Sama Christianka by měla být kladně hodnocena za každý úspěch a snahu, pochvala by měla následovat bezprostředně po úspěchu. Asistentka má zaveden kontaktní deník, ve kterém je popsána práce, chování, úspěchy a nezdary Christianky. Rodiče mají možnost do deníku kdykoliv nahlédnout.

Doporučené pomůcky

Běžné metodické a didaktické pomůcky MŠ pro nejmladší děti, skutečné předměty

2.3.1 Zhodnocení plánu roku 2014/2015

Jak už jsem avizovala v úvodu, svůj první IVP jsem psala s pomocí psycholožky, která má Christianku od začátku na starosti. Návrh tohoto plánu mi udělala paní PaedDr. Blanka Bartošová. Po její konzultaci jsem plán sepsala, následně mi ho paní Bartošová zhodnotila a navrhla úpravy.

V příloze 3 a 4 přikládám možnost nahlédnout do tiskovin, které byly součástí auditu. Následující roky už jsem nepřikládala. Je to pouze jako ukázka. Pedagogická diagnostika byla hodně orientační, vzhledem k tomu, že jsem Christianku ještě tolik neznala. Tudíž i cíle byly hodně dopředu. Neměla jsem zkušenosti s dětmi s postižením a s Downovým syndromem už vůbec ne. Dnes už vím, že bych se zaměřila více na metodu malých kroků. Sice jsem ji využívala, ale podle IVP zde chyběla. Časová dotace nebyla vždy dodržovaná, hodně totiž záleželo také na „náladě“ Christianky. Spíš jsem se zaměřila na sociální stránku a na aktivity denního režimu jako sebeobsluha v koupelně, jídelně, šatně. Pomůcky jsem vytvářela mnohdy sama.

Mezi takové pomůcky byly třeba piktogramy s harmonogramem dne v mateřské škole. Na kartách bylo znázorněno např. mytí rukou, svačina, hra, úklid, Christianka je vždy před danou činností řadila vedle sebe na tabuli. Postupem času se metoda těchto karet „odbourala“ a Christianka pracovala již automaticky bez nich.

Další pomůckou byl zážitkový deník. Zde jsem zpočátku psala rodičům, co jsme dělali, a jak to Christiance šlo, ale také básničky a fotky (fungovaly jako piktogramy) činností, které jsme dělali. Fotky sloužily pro Christianku jako pomoc pojmenovat kamarády, ale také činnosti, které nesmí dělat např. strkat děti. To byl z počátku velký problém, protože Christianka neuměla odhadnout svou sílu. Byl to její způsob komunikace, tudíž jsme ji podle fotek přímo dané situace vedli k tomu, že se to nesmí. Vedli jsme ji k správnému kontaktování vrstevníků. Náhled do tohoto deníku najdete v Příloze č. 3.

Dále jsem do tohoto deníku psala Christiance i básničky a písničky. Postupem času Jsme s rodiči rozdělili tento deník na již zmiňovaný Komunikační (pro rodiče) a zážitkový (hlavně pro Christianku).

Celkově si myslím, že IVP pro tento rok byl náročný a zcela jsme nenaplnili všechny námi zadané cíle. Dnes, po tom, co už Christianku znám, bych volila jednodušší cíle. Na druhou stranu, čím těžší cíle, tím víc nás to táhlo, dosáhnout větších „skoků“.

2.3.2 Zhodnocení plánu roku 2015/2016

I tento rok jsem konzultovala s paní Bartošovou. Protože už Christianku také znala o něco lépe, tak i stanovené cíle byly reálnější. Samozřejmě jsme byli rádi za každý pokrok. Pedagogická diagnostika zhodnotila aktuální situaci a chování Christianky.

Nově jsme do IVP (příloha č. 1) zařadily i úkoly. Ty jsme každé 2 měsíce hodnotili. Když jsme v tabulce, vytvořené pro Christianku, měli 2 x, že zvládá, zaměřili jsme se na další úkoly, samozřejmě jsme je občas zopakovali.

Celkově bych tento IVP hodnotila pozitivně. Časová dotace, cíle i metody byly zvoleny správně a místně. Už jsme věděli, jak je Christianka zdatná a že ji čeká odklad od školní docházky, proto jsme se mohli více věnovat udržování a zlepšování vztahů s dětmi, zkrátka sociální hledisko pro nás bylo opět prioritou.

V tomto roce jsme do vzdělávání zapojili aktivně i rodiče. A to komunikačním deníkem. Spolupráce mateřské školy s děním doma byla přínosná. Řekla bych, že tento rok byl úspěšný. Christianka udělala velké pokroky ve všech oblastech. Zcela určitě tomu pomohl i věk (6 let), ale také spojitost mezi školou a domovem. Christianka pochopila princip stříhání, nebyla už tak „přehnaně“ opatrná (např. při malování štětcem – pomalu se bála umazat čtvrtku, kresba prsty samotnými byl „nadlidský“ úkol – pokrok na konci školního roku můžeme sledovat v příloze č. 8)

Co se týče pozornosti při práci u stolu byla stále nedostačující. Při posazení ke stolu nechtěla Christianka vůbec pracovat. Časovou dotaci k sezení u stolu měla krátkou. Postupně jsme dobu prodlužovali.

2.4 Individuální vzdělávací plán pro školní rok 2016/2017 – vypracované samostatně

Příjmení a jméno dítěte:	Hornek Christiana
Datum narození:	29. 4. 2010
Bydliště:	Plaská 5, Praha 5
Třída:	2. třída – Pod Lipkami

IVP je vypracován na základě doporučení ke vzdělávání dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami SPS při MŠ speciální, Štíbrova 1691, Praha 8, ze dne 4. 4. 2016

Platnost doporučení do 31. 8. 2017

IVP vychází ze školního vzdělávacího programu „Do kolečka dokola, svět se s námi točí“ a závěrů speciálně pedagogického vyšetření.

Závěry speciálně pedagogického vyšetření

Christianka je holčička s Downovým syndromem. Je integrována do běžné třídy mateřské školy. Začlenění se daří výborně. Učitelky a asistentka se při práci s ní střídají. Pracují s ní i s celou třídou výborně. Christianka je zaměřená na vztahy, sledování a nápodobu ostatních. To je usnadňuje snadnější orientaci v prostoru školky i v programu dne. Potřebuje jasné instrukce, názornost a respektování osobního pomalejšího tempa.

Christianka je velmi milá a komunikativní. Dobře rozumí mluvené řeči, u složitějších vyjádření je vhodné podpořit porozumění i vizuálním znázorněním. V současné době tvoří krátké věty, běžně o 3 slovech, někdy i více. V případě neporozumění doplňuje sdělení mimikou, gesty i znaky. Je třeba i učit dodržovat pravidla, kultivovat i nadále její kontakty s okolím, vést ji k maximální možné samostatnosti v sebeobsluze.

Forma vzdělávání: individuální integrace, individuální vzdělávací plán vycházející ze školního vzdělávacího plánu a RVP pro předškolní vzdělávání

Potřeba dalšího pedagogického pracovníka: zřízení funkce asistenta pedagoga na 20 hodin týdně.

Důvod: poskytnout nezbytnou pomoc v sebeobsluze, doprovázet na vycházky a zajistit jednak její bezpečnost, jednak i možnost zkrácení vycházky, zvolnění tempa apod. Při odpoledním spaní a odpoledních aktivitách by se Christianka měla bez pomoci asistenta obejít. Asistent by měl pracovat vždy pod vedením učitelky, měl by poskytovat pomoc i ostatním dětem ve třídě, neměl by Christianku na sebe vázat. Rozhodně není doporučeno s Christiankou pracovat individuálně mimo kolektiv ostatních dětí. Jako nejpřínosnější pro další rozvoj je i nadále volná hra a společné řízené aktivity.

Předpokládané navýšení finančních prostředků: plat asistenta pedagoga

Priority (cíle) pro školní rok 2016/2017

- Nadále zlepšovat samostatnost při sebeobsluze, postupně odebírat pomoc
- Kultivovat chování k druhým dětem, pochopit a dodržovat pravidla, prohlubovat socializaci
- Rozvíjet komunikační schopnosti, podpořit komunikaci s ostatními
- Rozvíjet zručnost a pracovní dovednosti
- Využívat nápodobu vrstevníků ve všech oblastech

Doporučená podpůrná opatření

- Zřízení místa asistenta pedagoga
- Respekt k osobnímu tempu, dávat dostatek času na pochopení a splnění úkolu
- Postupně se snažit o zkrácení doby jídla a oblékání
- Dopomoc při sebeobsluze s postupným ubíráním míry pomoci
- Názornost, konkrétnost, umožnění nápodoby
- Stanovení pravidel kontaktu s okolím a dbaní na jejich dodržování (umět počkat, rozdělit se, požádat, poděkovat, pozdravit, rozloučit se apod.)
- Uplatňovat metodu malých kroků
- Často chválit, opakovaně motivovat, motivovat prožitkem úspěchu, budovat pocit úspěšnosti
- Přiměřenost podnětu v množství, kvalitě, proměnlivosti
- Učení prožitkem, který umožní pochopení smyslu

Oblast socializace

Christianka už umí pojmenovat děti ve své třídě a některé děti i ze třídy vedlejší. Někdy si sama najde hru, jindy se připojí k ostatním dětem. Většinou se snaží zapojit do hry tak, že dětem vezme hračku a utíká. Vyhledává pohybové hry, zkrátka aktivní hry. Se stavebnicemi, puzzle apod. si hraje minimálně. Většinu času zpívá a tancuje. Vždy k sobě někoho zavolá, aby tancoval s ní. Děti umí kontaktovat už bez pomoci asistentky.

Úkoly pro rok 2016/2017

- Učit Christianku respektovat hru ostatních a naučit se do hry vhodně zapojit
- Naučit ji vrátit druhému půjčenou hračku
- Učit Christianku bez pokynu uklidit hračku, než si půjčí jinou

Oblast sebeobsluhy a samostatnosti

Při jídle je Christianka samostatná. Jí příborem a sama si krájí měkké maso a knedlíky. Při tužším mase a krájení si umí sama říct. Sama si také umí vyškrabat talíř, pro kontrolu ho chodí ukázat paní učitelkám. Jí čistě, když něco umaže, vše si po sobě uklidí. K okénku si Christianka chodí sama a sama si říká, co si dá. Při pitném režimu potřebuje dohled a přemlouvání. Někdy hrníček ale sama vypije.

Při oblékání Christianka stále potřebuje průběžný dohled. Bez něho neudrží pozornost, přestává se oblékat a zajímá se o okolí. Na pokyn si vše sundá, při oblékání si vše umí obléknout. Zip si umí rozepnout. Vše si poskládá sama do skříňky, popř. na lavičku před spaním.

Při úklidu hraček potřebuje Christianka dohled, obvykle už stačí pomoc dětí. Při pokynu „uklízejte“ běhá po třídě. Uklízet začíná, až když ji děti vezmou za ruku a ukážou jí. Občas je nutné ji přemlouvat, pak je potřeba pomoc dospělého.

Úkoly pro rok 2016/2017

- Dát Christiance dostatek času pro sebe obslužné činnosti, využívat nápodoby
- Podpořit samostatnost

Hygiena

- Vést Christianku k důkladnějšímu mytí rukou mýdlem

Stolování

- Učit používat nůž při nandávání na vidličku
- Dbát na přiměřenost množství jídla
- Dodržování pitného režimu

Oblékání

- Učit zapnout zip na mikině a bundě
- Trénovat převrácení punčoch, bundy (než ji dáme na ramínko)

Komunikace a řečová výchova (souvisí se socializací)

Christianka se snaží používat celé jednoduché věty. Učí se odpovídat na danou otázku celou větou. Je nutná přesná artikulace, Christianka ji hodně opakuje, hlavně po dětech, a učí se správně vyslovovat jednotlivé hlásky. V případě, že ji někdo nerozumí, dokáže se domluvit neverbálně (dovede za ruku apod.). Dobře chápe, co po ní kdo chce, při vlastním mluveném projevu je porozumění horší, ale rozeznatelné. Ráda zpívá, říká básničky a napodobuje pohyb. Začíná chápat i tón hlasu při zpívání (nezpívá jen jeden tón). Při komunikaci učíme Christianku používat verbální komunikaci (Prosím, můžu si hrát s tebou?) společně s neverbální pro snadnější komunikaci s dětmi. Při komunikaci používáme gesta.

Úkoly pro rok 2016/2017

- Rozvíjet slovní zásobu
- Po Christianky hlasovým projevem po ní správně zopakovat a rozvinout

Hrubá motorika (souvisí se samostatností a sebeobsluhou)

Christianka lépe používá ruce při hodů míčem. Je opatrná, při běhu má špatnou koordinaci. Stále neudrží rovnováhu při stojí na jedné noze. Při cvičení je ale více obratná. Horší je rovnováha na kladině a skákání snožmo přes překážky. Po schodech chodí bez pomoci.

Úkoly pro rok 2016/2017

- Trénovat skok snožmo
- Trénovat balancování a stabilitu

- Trénovat koordinaci pohybů a zrakové kontroly při hodů s míčem
- Rozvoj rytmizace

V dalších oblastech rozvoje – rozvoj smyslů, kognitivních schopností a grafomotoriky – s Christiankou pracujeme společně s ostatními dětmi, nikdy nepracuje sama. Danou činnost přizpůsobujeme částečně k její aktuální vývojové úrovni. Na práci ji povzbuzuje asistent, aby ji Christianka plnila důsledně a dodělala práci. Používá názorný a konkrétní přístup, motivaci a nápodobu. Činnosti je důležité stále opakovat vzhledem k menší paměťové kapacitě.

Smyslová výchova

Zrak

- Dbát na nošení brýlí
- Procvičovat zrakovou orientaci, zaměřování oběma očima
- Třídění dle barev
- Hledání shodných a rozdílných prvků
- Zraková paměť – Kimovy hry
- Hledání stejných tvarů a zařazení k ostatním

Sluch

- Rytmyzace
- Hra s vlastním hlasem
- Poznávání zdrojů a směru zvuku

Čich a chuť

- Rozlišovat chutě
- Rozlišovat vůni a zápach

Hmat

- Seznamování s různými materiály
- Rozvíjet hmatové vnímání (slabé x silné, jemné x hrubé, měkké x tvrdé, teplé x studené apod.)

Grafomotorika a jemná motorika

Christianka už umí přitlačit na pastelku, stále je ale co zlepšovat. Pohyb na papíře rukou v podobě kruhu zvládá. Při stříhání už dobře otevírá nůžky, problémy má s posouváním nůžek vpřed. Snaží se stříhat po čáře, neumí si ale správně držet papír druhou rukou

Úkoly pro rok 2016/2017

- Procvičování dlaní a prstů
- Cvičení úchopu – dlaňový, prstový, klíčový, špetka
- Prstové barvy
- Obtiskování
- Malba houbou
- Malba štětkou
- Práce se silnými pastelkami, křídami, tlustými štětci
- Uvolňovací cviky
- Volné čmárání, vodorovné a svislé čáry, kruhy)
- Trhání a mačkání papíru
- Stříhání rovných linií
- Lepení
- Modelování – koule, placka, válec
- Manipulace s drobným materiálem

Rozvoj kognitivních schopností

Christianka poznává děti ve třídě. Umí počítat s přehledem do 10. Při práci s pracovním listem sice pozornost udrží, ale se musí být v průběžně k práci motivována. Rozpoznávání barev je stále kolísavé.

Úkoly pro rok 2016/2017

- Příprava pomůcek, rozvržení práce, dokončení a úklid pomůcek
- Prodlužování doby záměrné pozornosti
- Procvičování mechanické paměti
- Naše rodina

- Zvířata a jejich rodina
- Poznávání a přiřazování barev
- Třídění dle kategorií
- Přiřazování obrázků k předmětům
- Logické myšlení – skládat obrázkové dvojice podle času (upadla – brečí, nalije čaj – pije), podle vztahu (pes – bouda, ...)
- Předmatematické představy – orientace v prostoru, na ploše, předložkové vazby, protiklady

Způsob hodnocení a klasifikace

Christianka by měla být za každý úspěch či snahu kladně ohodnocena, je vhodné ji často chválit pomocí výrazné mimiky s nadšeným ústním projevem. Odměna by měla následovat hned po úspěchu. Opakovaně motivovat, povzbuzovat k dokončení činnosti. Přizpůsobit čas na splnění úkolu jejím osobním možnostem. Nikdy nesrovnávat s ostatními dětmi. Při porušení pravidel výrazně napomenout a opět užít výrazné mimiky.

Doporučené pomůcky

Běžné metodické a didaktické pomůcky MŠ pro mladší děti. Využívat skutečné předměty.

Způsob předávání informací rodičům:

Průběžné vzájemné informování při denním styku (příchodu a odchodu Christianky z MŠ)

Informační schůzky (dle potřeby)

Vedení informačního sešitu z obou stran (ze strany asistentky, ze strany rodičů)

2.4.1 Zhodnocení plánu roku 2016/2017

Poslední IVP jsem psala zcela sama. Paní Bartošová vše zkontrolovala. Už ovšem, kromě slovíčkaření, nemusela zásadně zasahovat. Tento rok nám hodně pomáhal informační deník, který jsme vedli s rodiči. Mohli jsme tím naplnit cíle z toho IVP ohledně mluveného slova. Povídali jsme si s Christiankou, co dělala den předem, co bude

dělat a podobně. Díky deníku jsme mohli rozvíjet její slovní zásobu a prohloubit komunikaci. Vždy v kolektivu jiných dětí, takže se i děti ptaly, co dělala a podobně.

S posledním IVP jsem spokojená nejvíce. Časová dotace a formy byly vhodně zvoleny. Nejdůležitější pro mě bylo skvělé dosažení cílů, alespoň těch nejzásadnějších.

Christianka už dokázala sedět u stolu po dobu, než vypracovala úkol. Celkově pozornost při řízené činnosti se zlepšila. Nápodoba a pomoc od vrstevníků ji byla prospěšná. Také obrovským pokrokem bylo, že Christianka začala používat víc než 1 barvu (příloha č. 6).

2.5 Komunikační deník

S rodiči jsme zavedli tzv. Komunikační deník. V praxi tento deník používají převážně děti s narušenou verbální komunikací, kde si tvoří piktogramy apod. My jsme použili stejný termín, ovšem ke komunikaci mezi mateřskou školou a domácím prostředím. Ne vždycky jsme měli možnost se vidět, proto byla tahle forma ideální. V rámci tohoto deníku jsme si sdělovali informace o vzdělávání Christianky. Sloužil k propojení rodiny a mateřské školy. Díky tomuto deníku jsme vedli Christianku stejným směrem, a tudíž pro ni to bylo i jednodušší, když měla stejný přístup doma i v mateřské škole. Tento odstavec je zde vložený za účelem správného plnění IVP, a to nejen ve škole. Rozebereme si konkrétní případy.

Barvy

Vzhledem k tomu, že Christiance dělaly problémy zapamatovat si názvosloví barev, vymysleli jsme básničky, které ji k zapamatování dopomohly. Zde fungoval komunikační deník zprostředkovaně přes rodiče. Díky rodičům jsme metody a básničky sjednotili s Christiančinou logopedkou.

Podpis

Pro každé dítě předškolního věku ve třídě byl podpis zcela běžným. Díky tomuto deníku jsme sjednotili i podpis a trénování probíhalo i v domácím prostředí, aby Christianka „nevyčnívala“ z kolektivu. Děti ji pak i mnohdy pomáhaly a radily. S rodiči

jsme totiž zavedli i jednotné oslovení „Tina“, aby si Christianka zafixovala jméno i sluchově.

Oblékání

Jako každé dítě, tak i Christianka doma dělala že se neumí oblékat apod. Jako každé dítě, tak i ona byla zkrátka „pohodlná“. Díky deníku jsme s rodiči vykomunikovali, co Christianka v mateřské škole již zvládá a kam trénování oblékání posuneme (zapnout zip, ...).

Víkendové zážitky

Každé pondělí jsme s dětmi individuálně nebo společně měli komunikační chvílku. Povídali jsme si o tom, co kdo dělal v sobotu a neděli. Protože Christianky verbální schopnosti nebyly moc dobré, rodiče vždy napsali, jaké zážitky Christianka z víkendu má. Moc ráda byla středem pozornosti a když měla možnost sdělit dětem zážitky, ujmula se toho po svém. Vždy začala rychle za sebou říkat pouze slova. Nikoly věty. Proto jsme s paní učitelkou Christiance pomáhaly tvořit krátké věty. Díky tomu, že jsme věděli, co se doma událo, měli jsme možnost ji pomoci tak, aby i ostatní děti věděly.

Aplikace komunikační deník

Na trhu aplikací Google play se nově objevila aplikace Komunikační deník od Nadačního fondu Kometa. Tato aplikace využívá alternativu běžné komunikace, a to formou obrázků. Tato novodobá pomůcka je přednostně pro lidi s poruchou autistického spektra, lze ji ale využít i pro děti s narušenou komunikační schopností, a to i u dětí s Downovým syndromem. Zkušenosti s touto aplikací mám osobně, ovšem ne ve spolupráce s nějakým specifickým dítětem. Jestli tato pomůcka bude v budoucnu zařazena do podpůrných opatření, těžko říci. Nemyslím si, že by to byla ovšem vhodná aplikace pro děti v předškolním věku. Zde bych se zaměřila spíše na motoriku a verbální komunikaci tzv. tváří v tvář. Hovořím zde konkrétně o zkušenosti s Christiankou a Downovým syndromem.

3 Závěr

Celkově se legislativa IVP, které jsem v průběhu 3 let vytvářela, nedotkla. Christianka byla vedena ještě pod starým zákonem a tím se jí novela vyhnula. Na základní škole už ji novela nemine.

Podle aktuálních informací navštěvuje Christianka běžnou základní školu Malostranská. Ve škole jsou velmi ochotní. Dochází do přípravné třídy. Ve třídě je kapacita 15 žáků a výuka zde probíhá do 11:40 hodin. Zaměřuje se na přípravu do 1. třídy a také na logopedii, což je pro Christianku velmi přínosné. Do třídy s ní chodí i děti s odlišným mateřským jazykem, tudíž si myslím, že si zde Christianka nepřipadá méněcenná, když zrovna něčemu nerozumí. Využívají zde hodně pomůcek pro trénování jemné a hrubé motoriky. Nechybí ani dechová cvičení.

Podle novely školského zákona Christianka spadá do 4. skupiny podpůrných opatření. Christianka má svou osobní asistentku.

Celkově mě práce hodně bavila, vzhledem k tomu, že jsem se v tomto odvětví denně pohybovala celé 3 roky. I proto jsem záměrně bakalářskou práci odložila, abych mohla zhodnotit celé působení Christianky v mateřské škole.

Nejtěžší pro mě bylo vyznat se v zákonech a novelách.

Myšlím si, že obsah individuálního vzdělávacího plánu jsem zvládla. Všechny dané body jsem obsáhla. Zpětně vím, že se musím více zaměřit na cíle, nepřeceňovat, ale také nepodceňovat je.

Práce mi pomohla k celkovému pochopení, proč je IVP jedna z podstatných částí portfolia dětí. Důležité je také občas nahlédnout do plánu a řídit se jím. To je mé doporučení pro všechny učitelky, které tak nedělají.

Nyní pracuji v mateřské škole jako plnohodnotná učitelka na celý úvazek. Jsem v logopedické třídě a od září píšu s pomocí logopedky IVP téměř pro všechny děti mé třídy. Jsem ráda, že jsem toto téma psala. V praxi mi práce a načtené vyhlášky a novely stále pomáhají.

4 Seznam použitých informačních zdrojů

Bibliografie

BAZALOVÁ, Barbora. Dítě s mentálním postižením a podpora jeho vývoje. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0693-4.

BENDOVÁ, Petra a Pavel ZIKL. Dítě s mentálním postižením ve škole. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3854-3.

ČERNÁ, Marie. Česká psychopedie: speciální pedagogika osob s mentálním postižením. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3071-7.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. Individuální vzdělávací plán pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami: se specifickými poruchami učení a chování, s mentálním postižením (v MŠ i ZŠ), se sociálním znevýhodněním, z cizojazyčného prostředí. Praha: D + H, 2009. ISBN 978-80-87295-00-7.

KAPRÁLEK, Karel a Zdeněk BĚLECKÝ. Jak napsat a používat individuální vzdělávací program. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-824-1.

KOZLOVÁ, Lucie a Veronika KUBELOVÁ. Jak psát bakalářskou a diplomovou práci. 2. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2009. ISBN 978-80-7394-155-0.

KREJČOVÁ, Věra, Jana KARGEROVÁ a Zora SYSLOVÁ. Individualizace v mateřské škole. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0812-9.

KUTÁLKOVÁ, Dana. Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči. Vyd. 2. Praha: Portál, 1999. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-7178-361-7.

VYSKOTOVÁ, Jana a Kateřina MACHÁČKOVÁ. Jemná motorika: vývoj, motorická kontrola, hodnocení a testování. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4698-2.

MANDZÁKOVÁ, Stanislava. Sexuální a partnerský život osob s mentálním postižením. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0502-9.

MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ, ed. Psychologie pro učitelky mateřské školy. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-627-8.

OPRAVILOVÁ, Eva. Předškolní pedagogika. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

PRŮCHA, Jan, ed. Pedagogická encyklopedie. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

SLOWÍK, Josef. Speciální pedagogika. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.

SVOBODOVÁ, Eva. Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

ŠÁCHOVÁ, Irena. Zábavná logopedie: cvičení na doma i do školky. Ilustroval Miroslav RŮŽEK. Praha: Fragment, 2016. ISBN 978-80-253-2780-7.

Školní slovník českých synonym. V Brně: Lingea, 2010. ISBN 978-80-87062-87-6.

VALENTA, Milan. Slovník speciální pedagogiky. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0937-9.

Jiné práce

Integrace osob s Downovým syndromem, Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, kategorie Pedagogika, předmět Sociální pedagogika, studijní obor: Speciální pedagogika pro výchovné pracovníky (autor neuveden)

Zákony

Zákon č. 561/2004 SB., O PŘEDŠKOLNÍM, ZÁKLADNÍM, STŘEDNÍM, VYŠŠÍM ODBORNÉM A JINÉM VZDĚLÁVÁNÍ (ŠKOLSKÝ ZÁKON)

Internetové odkazy

MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 01.12.2017]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz>

Liga lidských práv - ...blíže spravedlnosti. Liga lidských práv - ...blíže spravedlnosti [online]. Dostupné z: <http://llp.cz>

Společné vzdělávání pro všechny děti. Společné vzdělávání pro všechny děti [online]. Copyright © Inigraf 2016, inigraf [cit. 01.12.2017]. Dostupné z: <http://www.spolecne-vzdelavani.cz>

Individual Education Plan (IEP) [Queensland Curriculum and Assessment Authority]. Home [Queensland Curriculum and Assessment Authority] [online]. Copyright © The State of Queensland [cit. 07.12.2017]. Dostupné z: <https://www.qcaa.qld.edu.au/kindergarten/professional-topics/inclusion-diversity/children-with-disability/individual-education-plan-iep>

zákony - Nová citační norma ČSN ISO 690:2011 - Bibliografické citace.. [online]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/novaiso690/co-norma-neresi/zkony-ap>

27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 01.12.2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>